

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/152/2022
Identifikačné číslo spisu:	8318203543
Dátum vydania rozhodnutia:	13.02.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8318203543.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prvá stavebná sporiteľňa, a. s., Bratislava, Bajkalská 30, IČO: 31 335 004, zastúpenej splnomocnenkyňou Advokátska kancelária JUDr. Marián Kurhajec, s. r. o., Bratislava, Bajkalská 13, IČO: 36 860 662, proti žalovanej L. C., narodenej X. A. XXXX, I., Č. Q. XXXX/XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Martinou Čelkovou, Humenné, Štefánikova 22, o zaplatenie 30 217,12 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 12Csp/131/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. februára 2022 sp. zn. 17CoCsp/38/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 24. februára 2022 sp. zn. 17CoCsp/38/2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. mája 2021 č. k. 12Csp/131/2018 - 317 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 30 217,12 € spolu s úrokom vo výške 6,69 % ročne zo sumy 28 191,34 € od 1. mája 2018 do zaplatenia a s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 29 957,37 € od 1. mája 2018 do zaplatenia, všetko do 15 dní (čiastkový výrok I.) a žalobkyni priznal vo vzťahu k žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške trov rozhodne samostatným uznesením po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozsudku (čiastkový výrok II.). Takéto svoje rozhodnutie (v poradí druhé, vydané po zrušení jeho skoršieho rozsudku zo 16. októbra 2019 č. k. 12Csp/131/2018-146 v časti zamietajúcej žalobu uznesením Krajského súdu v Prešove - ďalej tiež len „odvolací súd“ - z 28. mája 2020 sp. zn. 17CoCsp/12/2020) odôvodnil (vo veci samej) právne ustanoveniami § 261 ods. 3 písm. d), § 497, § 502 ods. 1, § 503 ods. 2 a §§ 504 a § 506 ObchZ (Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení); § 52 ods. 1 a 2, § 53 ods. 9, § 511 ods. 1, § 517 ods. 1 aj 2 a § 565 OZ (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) a § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. i s odkazmi na §§ 3 a 7 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (označeného odôvodnením rozsudku za citovaný zákon bez toho, aby ho súd prvej inštancie v takomto rozhodnutí skutočne citoval - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ a „ZoSÚ“) a len všeobecne tiež na smernicu Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

Vecne mal za to, že medzi stranami (a manželom žalovanej P. C. ako pôvodným žalovaným 1/, voči ktorému bolo konanie zastavené pre osobný konkurz) došlo k uzavretiu zmlúv o stavebnom sporení a o úvere, pričom na základe druhej z nich žalobkyňa poskytla dlžníkom úver vo výške 29 300 €, ktorý mali splácať splátkami po 201,39 € mesačne, ale s takýmto splácaním prestali a tým porušili podmienky úverovej zmluvy. Podľa súdu prvej inštancie tu šlo o spotrebiteľskú zmluvu podľa § 52 a nasl. OZ, nie však aj o spotrebiteľský úver (pre vylúčenie zmluvy z pôsobnosti ZoSÚ), spravujúcu sa ustanoveniami OZ o spotrebiteľských zmluvách, pri ktorej žalobkyňa pre dojednanie plnenia v splátkach mala právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru a pokiaľ tak i v zmysle záverov zo zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu urobila, žaloba bola dôvodnou i tam, kde jej skôr vyhovieť nebolo.

2. Odvolací súd rozsudkom z 24. februára 2022 sp. zn. 17CoCsp/38/2021 na odvolanie žalobkyne rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) zmenil tak, že „nárok na zaplatenie 30 217,12 € s príslušenstvom“ (správne „žalobu“ v takejto časti) zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 81,26 % s tým, že o výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti tohto konania (?). Právne svoj rozsudok odôvodnil i on ustanoveniami § 53 ods. 9 a § 565 OZ a okrem nich tiež ustanoveniami § 39 OZ a § 7 ods. 1, § 9 ods. 2 písm. j) a y) a § 11 ods. 1 písm. b) a ods. 2 ZoSÚ. Napadnutý rozsudok nepovažoval za správny. Popri vytknutí súdu prvej inštancie pochybenia spočívajúceho v nevysporiadaní sa ním s viacerými relevantnými skutočnosťami (ktoré musel napraviť sám) podľa neho vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru žalobkyňou nešlo považovať za platný právny úkon pre neuvedenie v ňom splátky, pre omeškanie s ktorou došlo k vyhláseniu splatnosti celého dlhu. Obstať podľa odvolacieho súdu nemohol ani záver o nemožnosti podradenia úverovej zmluvy v tejto veci pod úpravu ZoSÚ (nešlo o hypotéku). Hoci žalobkyni nešlo vyčítať (pri skúmaní bonity klienta) nekonanie s odbornou starostlivosťou ani hrubé porušenie povinností (pre ktoré by jej buď nevzniklo právo požadovať jednorazové splatenie úveru alebo právo na úroky a poplatky), úverová zmluva neobsahovala (či presnejšie neobsahovala v správnej výške) náležitosť predstavovanú údajom o priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov (ďalej len „RPMN“). To spôsobilo, že úver bol bezúročný a bez poplatkov. Ak potom podľa výpočtov v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v zmluvnom vzťahu majúcom pokračovať do roku 2044 bolo treba mať už poskytnutými plneniami za kryté nároky žalobkyne do mája 2022, žaloba o čokoľvek nad takýto rámec nebola dôvodnou.

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej tiež „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania, ktorým navrhla zrušenie rozsudku odvolacieho súdu s vrátením mu veci na ďalšie konanie, vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia až štyroch takých právnych otázok, ktoré dovolací súd dosiaľ neriešil a odvolací súd ich podľa dovolateľky nevyriešil správne, pričom správne riešenie nemohlo viesť k záveru o nedôvodnosti žaloby. Prvé tri otázky (v skutočnosti len jedna - pozn. dovolacieho súdu) sa týkali záveru o nutnosti určenia konkrétnej splátky, pre ktorú veriteľ mieni požadovať zaplatenie celej pohľadávky či už v jeho upozornení na možnosť postupu podľa § 565 OZ alebo v samotnom vyhlásení mimoriadnej splatnosti, kde dovolateľka má za to, že z ustanovení použitých odvolacím súdom ani iných ustanovení nemožno vyvodiť náležitosť spomínaných právnych úkonov vyžadovaných odvolacím súdom (konkretizáciu splátky), a preto ani jej neuvedenie nejde sankcionovať neplatnosťou. Štvrtou (v skutočnosti len druhou) právnou otázkou s významom pre rozhodnutie v prejednávanej veci je potom otázka dopadu prípadného nesprávne uvedeného údaju o priemernej hodnote RPMN na zmluvný vzťah a to konkrétne v smere zapríčinenia tým bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, kde podľa dovolateľky odvolací súd nesprávne zamenil RPMN a priemernú hodnotu RPMN. Z tých len u prvej má i nesprávnosť a to ešte v neprospech spotrebiteľa za následok bezúročnosť úveru a jeho nespoplatniteľnosť, kým u druhej by rovnaký následok mohla privodiť len absencia údaju, o ktorom je reč.

4. Žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť, považujúc odpovede odvolacieho súdu na obe (všetky) otázky

zhora za správne. Stotožnila sa s argumentáciou odvolacieho súdu, v súvislosti s pojatím žalobkyňou do listín sprevádzajúcich vyhlásenie mimoriadnej splatnosti tiež údaj o splátke za apríl 2017 poukázala na nezročnosť takejto splátky v čase urobenia výzvy a vo vzťahu k rozdielu medzi RPMN a priemernou hodnotou RPMN vyslovila názor, že aj prípadná nesprávnosť druhého z takýchto údajov v neprospech spotrebiteľa môže zásadne ovplyvniť jeho správanie, resp. rozhodnutie o vstupe do právneho vzťahu.

5. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bol vydaný napadnutý rozsudok (§ 424 CSP) a to za splnenia tiež zákonných podmienok jej zastúpenia aj spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 CSP v spojení s čl. I § 12 a nasl. zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene živnostenského zákona v znení neskorších zmien a doplnení), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné (keď obe dovolaním nastolené otázky boli nielen otázkami právnymi, ale i takými, od ktorých vyriešenia jedným či druhým možným spôsobom záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a - do tretice - tiež takými, na ktoré v doterajšej rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ nezaznela odpoveď) a čiastočne aj za dôvodné (v tomto prípade pre potrebu stotožnenia sa s riešením ponúkaným dovolaním len u jednej z tam položených otázok, čo ale na predurčení tým výsledku konania - ako bude uvedené aj neskôr - nič nemenilo).

6. Podľa § 37 ods. 1 OZ právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný a podľa § 39 rovnakého zákona neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa priech dobrým mravom.

7. Podľa § 565 vety prvej OZ ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené.

8. Podľa § 53 ods. 9 OZ ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

9. Podľa čl. I § 9 ods. 2 ZoSÚ zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka (odkaz poznámkou č. 18 v ZoSÚ na §§ 52 až 60 OZ) musí obsahovať (o. i.) ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov [písmeno j)] a priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov na príslušný spotrebiteľský úver platnú ku dňu podpisu zmluvy o spotrebiteľskom úvere, zverejnenú podľa § 21 ods. 2 za príslušný kalendárny štvrtrok; platnou priemernou hodnotou ročnej percentuálnej miery nákladov na príslušný spotrebiteľský úver pri zmluvách o spotrebiteľskom úvere uzatvorených do 15 kalendárnych dní po zverejnení priemernej hodnoty ročnej percentuálnej miery nákladov za príslušný kalendárny štvrtrok je priemerná hodnota ročnej percentuálnej miery nákladov na príslušný spotrebiteľský úver za predchádzajúci kalendárny štvrtrok [písmeno y)].

10. Podľa čl. I § 11 ods. 1 ZoSÚ poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, ak

- a) zmluva o spotrebiteľskom úvere nemá písomnú formu podľa § 9 ods. 1,
- b) zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a) až k), r) a y),
- c) zmluva o spotrebiteľskom úvere formou povoleného prečerpania, ktorý sa musí splatiť na požiadanie alebo do troch mesiacov, neobsahuje náležitosti podľa § 10 ods. 1 alebo
- d) v zmluve o spotrebiteľskom úvere je uvedená nesprávne ročná percentuálna miera nákladov v neprospech spotrebiteľa,
- e) veriteľ spotrebiteľský úver poskytne finančnými prostriedkami v hotovosti.

11. V prejednávanej veci závislosť rozhodnutia odvolacieho súdu od spôsobu vyriešenia dovolaním položených otázok bola daná jednak čiastkovým záverom o neplatnosti právneho úkonu tzv. zosplatnenia

úveru veriteľom, na druhej strane potom ďalším čiastkovým záverom o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru pre absenciu jednej z náležitostí úverovej zmluvy. Pri prvom z takýchto záverov mal zmluvný vzťah žalobkyne a žalovanej aj v čase rozhodovania súdov v ich spore bez ohľadu (zreteľa) na vyhlásenú mimoriadnu splatnosť celého úveru, pri druhom potom logickým (a tiež odvolacím súdom formulovaným) dôsledkom konštatovania o bezúročnosti a bezpoplatkovosti bola iná než žalobkyňou uvádzaná výška plnenia majúceho sa jej zo strany žalovanej poskytnúť v čase pristúpenia nižších súdov k rozhodovaniu. Len za stavu možnosti stotožnenia sa s oboma takýmito čiastkovými závermi a predtým samozrejme i so spôsobom zodpovedania oboch (resp. pri prijatí konštrukcie z dovolania všetkých) pre ne významných otázok by šlo akceptovať tiež ten záver odvolacieho súdu, podľa ktorého žalovaná v čase jeho rozhodovania žalobkyni už zaplatila viac než mala. Takto to ale nebolo (nemohlo byť) preto, že kým dovolací súd argumenty dovolateľky na podporu jej tvrdenia o neexistencii žiadneho právneho podkladu pre vyžadovanie uvedenia tiež konkretizácie splátky, pre ktorú má dôjsť k zosplatneniu (v žiadosti o jednorazové splatenie, resp. v upozornení na hodlané využitie práva tejto predchádzajúcom) nepovažuje za udržateľné, naopak u otázky týkajúcej sa RPMN potrebné je dať dovolateľke za pravdu.

12. Vo vzťahu k prvému z uvádzaných aspektov (a k prvej trojici otázok z dovolania, ktoré boli v skutočnosti otázkou jedinou a ktorých/-ej/ podstatou s výnimkou naviazania na jednotlivé úkony v procese zosplatňovania úveru je, či žiadosť o jednorazové splatenie a/alebo upozornenie musí obsahovať aj identifikáciu splátky, pre omeškanie s ktorou má dôjsť k strate zodpovedajúcej výhody) totiž platí, že ak právo veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky môže zmluvný partner spotrebiteľa využiť najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky (kde inak špeciálna úprava z ustanovenia § 53 ods. 9 OZ spôsobuje v drvivej väčšine prípadov vrátane všetkých dojednaní o splátkach s mesačnou a kratšou frekvenciou nepoužiteľnosť všeobecnej úpravy z § 565 vety druhej OZ o možnosti použitia práva veriteľom najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky) a takému využitiu má (musí) predchádzať upozornenie spotrebiteľa na uplatnenie práva v lehote nie kratšej ako 15 dní; bez konkretizácie splátky, pre ktorú prichádza zosplatnenie, nie je možné spoľahlivo určiť, či k uplatneniu práva došlo za splnenia preň zákonom určených podmienok (uplynutia oboch v zákone ustanovených lehôt). Na právny úkon nekonkretizujúci splátku preto je dôvod nazerať ako na úkon zákon obchádzajúci (nakolko napriek nezakotveniu výslovnej zákonnej požiadavky na takúto náležitosť jej absencia spôsobuje nedodržanie účelu úpravy, ktorým je možnosť overenia si splnenia požiadaviek slúžiacich zvýšenej ochrane spotrebiteľa) a i nedostatočne určitý, v oboch prípadoch sankcionovaný neplatnosťou (či už podľa § 39 alebo § 37 ods. 1 OZ).

13. Pri otázke dopadu údajov o RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere na zachovanie možnosti jej úročenia a vyžadovania (veriteľom) tiež poplatkov potom dovolací súd považuje ale za opodstatnené prisvedčiť dovolateľke.

14. Ak totiž zákonodarca následok v podobe bezúročnosti a nespлатiteľnosti úveru spojil (okrem iných v zákone uvedených prípadov) len s absenciou (absolútnym neuvedením) v zmluve oboch údajov, o ktoré sa tu vedie spor (ako RPMN - tu rozumej tej konkrétnej vlastnej konkrétnemu spotrebiteľskému úveru, tak aj priemernej hodnoty RPMN - v tomto prípade do istej miery orientačného údaja o situácii na trhu) a len u RPMN aj s jej nesprávnosťou, pokiaľ je táto v neprospech spotrebiteľa (ktorým neprospechom treba z povahy vecí rozumieť výlučne uvedenie nižšej než reálnej miery, keďže len tá v spotrebiteľovi môže vzbudiť dojem o väčšej výhodnosti úveru, než je tomu v skutočnosti a takto ho pomknúť k uzavretiu zmluvy, ktorú by s vedomím odlišnej a preňho nepriaznivejšej reality podľa všetkého buď neuzavrel vôbec alebo by sa prinajmenšom usiloval o korekciu podmienok), z logiky takto nastavenej úpravy aj za argumentu právnej logiky „a contrario“ (opakom) namieste je vyvodiť, že nesprávne uvedenie len priemernej hodnoty RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere (tu bez ohľadu na povahu odchýlky) a podobne tiež nesprávne uvedenie RPMN v spotrebiteľov prospech samo osebe bezúročnosť úveru ani nemožnosť veriteľa žiadať v súvislosti s jeho poskytnutím poplatky nespôsobuje.

15. Ak ale pri riadení sa práve priblíženými úvahami by síce šlo prijať názor odvolacieho súdu o neplatnosti právnych úkonov žalobkyne smerujúcich k zosplatneniu úverového dlhu ako celku, nie však už ďalší spolu s ním vyslovený názor o nedostatku úverovej zmluvy, pre ktorý by poskytnutý úver mal

byť bezúročným a bez poplatkov, i zamietnutie žaloby odôvodnené úvahou o previse dosiaľ poskytnutých plnení žalovanej nad úhrnom súm nárokovateľných zo strany žalobkyne bolo treba považovať za prinajmenšom predčasné (nie celkom vylúčené, ak by tu bol iný, než odvolacím súdom ustálený dôvod bezúčinnosti a nespôplateľnosti úveru, možbyť ale aj úplne nesprávne - to vtedy, ak by tu takého dôvodu nebolo).

16. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu riešiaci jednu z preň významných právnych otázok spôsobom, s ktorým sa dovolací súd nemohol stotožniť, preto mal vykazovať znaky rozhodnutia spočívajúceho (nech aj len čiastočne, avšak v časti z pohľadu výsledku konania nie nepodstatnej) na nesprávnom právnom posúdení veci.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

18. Pretože odvolací súd konštatujúci (na rozdiel od súdu prvej inštancie) bezúčinnosť a nespôplateľnosť úveru z dôvodu, ktorý nebol daný, sa už kvantitatívnu stránkou nároku žalobkyne na úroky a poplatky už nezaoberal, dovolaciemu súdu neostávalo iné, než rozsudok tohto súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zrušenie len rozsudku odvolacieho súdu malo nielen ten dôvod, že súd prvej inštancie naopak žalobe vyhovel, ale opodstatneným bolo práve z dôvodu uvedeného odvolacím súdom v odôvodnení jeho rozsudku, teda pre praktickú nezrušiteľnosť aj rozsudku súdu prvej inštancie v dôsledku zákazu plynúceho z ustanovenia § 390 CSP (keď navyše to bol práve právny názor vyslovený v tejto veci iba odvolacím súdom, ktorý dovolací súd nepovažoval - súc viazaný aj vymedzením dovolateľkou zvoleného dovolacieho dôvodu - za správny).

19. Najvyšší súd preto rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto jeho uznesenia.

20. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.